

Polishögskolan

Grundutbildningen

Examensarbete

HT 2008

Handledare: Pelle Jansson

Polisens användning av hemlig teleavlyssning

Henrik Nordin, Marcus Petré, Stefan Andersson

Polishögskolan

Sammanfattning

Hemlig teleavlyssning är ett av svensk polis många tvångsmedel och är av kategorin hemliga tvångsmedel tillsammans med hemlig teleövervakning, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning. Tvångsmedel är ett verktyg som används under förundersökningen av polis och åklagare för att utreda brott. Syftet med arbetet är att öka vår kunskap kring användandet av hemlig teleavlyssning inom polisen.

För att sammanställa detta arbete har vi haft litteraturstudier, och då främst av lagstiftningen och offentliga rapporter. Vi har också genomfört tre stycken kvalitativa intervjuer med vice chefsåklagare på norrorts åklagarkammare och två poliser, en spaningschef i Uppsala och en som arbetar mot trafficking i Stockholm. Alla tre har stor erfarenhet av att arbeta med hemlig teleavlyssning för att sedan jämföra hur dom arbetar med det och vilken användning dom har utav det. Det visar sig att vissa använder det som en pusselbit i en förundersökning och vissa använder det som ren bevisning i rätten.

I arbetet presenteras all väsentlig lagstiftning på området, då främst 27 kapitlet i rättegångsbalken. Anledningen till detta är att läsaren ska få en omfattande inblick på området.

Statistiken visar hur tillstånden för hemlig teleavlyssning ökat, resultaten av förundersökningarna där avlyssning använts och utgången av dessa förundersökningar.

INLEDNING	4
Bakgrund	4
Syfte/Frågeställningar.....	5
Metod	6
RESULTAT	7
Lagstiftningen.....	7
Intervjuer	14
Statistik	22
ANALYS.....	24
DISKUSSION	26
KÄLLFÖRTECKNING.....	28

Inledning

Bakgrund

Vi har valt att skriva ett arbete om Polisens användning av hemlig teleavlyssning. Vi har valt det då under vår tid på polishögskolan studerat andra tvångsmedel och regleringen kring dessa. Ett tvångsmedel som vi inte berört är just hemlig teleavlyssning fast man i media och i tidningar läst och hört om det och att det används.

Polisen är en del av det svenska samhället och har många olika uppgifter som är viktiga för att samhället skall kunna fungera. Polisens uppgifter framgår av Polislagen och några av dessa uppgifter är att förebygga brott och andra störningar samt att bedriva spaning och utredning när ett brott har inträffat.¹ För att polisen skall kunna genomföra vissa arbetsuppgifter på ett så effektivt sätt som möjligt och få resultat så är det ibland nödvändigt att använda sig av tvångsmedel av olika slag. Tvångsmedel är verktyg som polisen använder sig av för att bland annat kunna utreda brott.² Det kan i många fall innebära olika typer av inskränkningar i personers privatliv. Exempel på sådana tvångsmedel kan vara olika typer av frihetsberövanden som häktning, gripande och omhändertagande eller husrannsakan och beslag.³ Andra tvångsmedel är hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning, dessa anses som hemliga och innebär att personen som det riktas emot ej är medveten om åtgärden.⁴ Vi har valt att begränsa detta arbete till att endast belysa hemlig teleavlyssning. Polisens tvångsmedelsanvändning är naturligtvis reglerad i lag där det framgår hur det skall gå till och vad som krävs för att det skall få användas, denna lag är Rättegångsbalken. Grunden till användandet är att det endast får ske när andra medel är otillräckliga och det är absolut nödvändigt.⁵ All tvångsmedel användning innebär ett intrång i personens privatliv och integritet och människor har grundläggande fri- och rättigheter i Regeringsformen och europakonventionen. Även om det kan vara effektivt att använda så måste alltid enskilda personers privatliv och personliga integritet beaktas och intrånget måste stå i proportion till det resultat man förväntas få ut av åtgärden.⁶

¹ Polislagen 2 §

² Rättegångsbalken 23-28 kap

³ Rättegångsbalken 23-28 kap

⁴ Rättegångsbalken 27 kap 18 §

⁵ Polislagen 8 §

⁶ Polislagen 8 §

Syfte/Frågeställningar

Syftet med arbetet är att vi skall öka vår kunskap kring användandet av detta tvångsmedel. Detta hemliga tvångsmedel innebär ett stort ingrepp i en persons integritet, vilka rättsliga skydd som medborgare har man? Samt med vilken rätt man inkräktar på dessa? Hur använder man sig inom polisen av detta straffprocessuella tvångsmedel? Hur regleras det och hur personer som arbetar med det ser på lagstiftningen? Finns det några försvårande omständigheter? Hur effektivt är det och finns det statistik på användandet och vad säger den?

Metod

För att få svar på våra frågeställningar så har vi tagit kontakt med personer som arbetar och har erfarenhet av hemlig teleavlyssning. Det var inte helt enkelt att hitta personer som var villiga att ställa upp men till slut så hittade vi tre personer som alla arbetar med hemlig teleavlyssning men inom olika grenar inom polisen och åklagarväsendet. Vi har valt att vända oss till dessa instanser för att få en större bredd och förståelse för användandet av detta hemliga tvångsmedel. Vi har varit i kontakt med vice chefsåklagare, Lena Bergenstråle från Stockholm, en polisiär spaningsledare, Torbjörn Munther från Uppsala samt en polisiär kriminalinspektör från Stockholm vid namn Jonas Trolle som jobbar mot trafficking. Samtliga personer har lång erfarenhet av hemlig teleavlyssning och kommer dagligen kontakt med detta tvångsmedel i sitt arbete. Samtliga personer vi intervjuat gav samtycke till att deras namn skulle uppges i arbetet.

Innan intervjuerna ägnade vi oss åt litteraturstudier för att läsa in oss på ämnet. För att förbereda oss på bästa sätt så har vi planerat våra intervjuer och ökat vår kunskapsnivå inom detta hemliga tvångsmedel och på så sätt fått stor utdelning vid dessa möten.

Därefter har vi sammanställt resultatet av intervjuerna, klargjort för reglerna kring användandet av hemlig teleavlyssning och med hjälp av statistik visa användandet av detta tvångsmedel. Slutligen har vi analyserat och diskuterat kring det som framkommit under arbetets gång.

På intervjuerna så ville vi få följande frågeställningar besvarade?

Vad anser du om dagens lagstiftning?

Tenderar man att se en ökning respektive minskning angående användandet av hemlig teleavlyssning?

Vad är Er uppfattning om hemlig teleavlyssnings som bevisvärde och hur redovisas det i rätten?

Vad infattar ett beviljat beslut om hemlig teleavlyssning ifrån rätten?

Vilka brott använder Ni hemlig teleavlyssning emot?

Hur arbetar ni med teleavlyssning och hur ser går ett ärende till?

Hur hanteras överskottsinformation som framkommer under hemlig teleavlyssning?

Försvårande omständigheter för hemlig teleavlyssning?

Resultat

Lagstiftningen

Alla medborgare i Europeiska unionen har sina mänskliga fri- och rättigheter skyddade av europakonventionens 8:e artikel för rätt till skydd för privat- och familjeliv⁷. En av alla Svenska medborgares grundläggande fri- och rättigheter är grundlagsskyddet mot hemlig avlyssning⁸. Överträdelser mot den betecknas som *olovlig avlyssning*⁹, och är straffsanktionerade i brottsbalken och som kan ge böter eller fängelse i upp till två år.

”Artikel 8. Rätt till skydd för privat- och familjeliv

*1. Var och en har rätt till skydd för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens.
2. Offentlig myndighet får inte ingripa i denna rättighet annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till den nationella säkerheten, den allmänna säkerheten eller landets ekonomiska välbefinnande, till förebyggande av oordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter.”*

”6 § Varje medborgare är gentemot det allmänna skyddad mot påtvingat kroppsligt ingrepp även i annat fall än som avses i 4 och 5 §§. Han är därjämte skyddad mot kroppsvisitation, husrannsakan och liknande intrång samt mot undersökning av brev eller annan förtrolig försändelse och mot hemlig avlyssning eller upptagning av telefonsamtal eller annat förtroligt meddelande. Lag (1976:871).”

”9 a § Den som i annat fall än som sägs i 8 § olovligen medelst tekniskt hjälpmedel för återgivning av ljud i hemlighet avlyssnar eller upptager tal i enrum, samtal mellan andra eller förhandlingar vid sammanträde eller annan sammankomst, vartill allmänheten icke äger tillträde och som han själv icke deltar i eller som han obehörigen berett sig tillträde till, dömes för olovlig avlyssning till böter eller fängelse i högst två år. Lag (1975:239).”

⁷ Europeiska konventionen, artikel 8

⁸ Regeringsformen 2 kap, 6 §

⁹ Brottsbalken 4 kap, 9a §

Lag får endast brytas med stöd av lag¹⁰, lagen som stödjer användandet av hemlig teleavlyssning och som ger bland annat polis och åklagare möjlighet att använda det som ett straffprocessuellt tvångsmedel regleras i rättegångsbalkens 27 kapitlet.¹¹

”18 § Hemlig teleavlyssning innebär att telemeddelanden, som befordras eller har befordrats till eller från ett telefonnummer, en kod eller annan teleadress, i hemlighet avlyssnas eller tas upp genom ett tekniskt hjälpmedel för återgivning av innehållet i meddelandet.

Hemlig teleavlyssning får användas vid förundersökning angående

- 1. brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år,*
- 2. försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott, om sådan gärning är belagd med straff eller*
- 3. annat brott om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i två år. Lag (2003:1146).”*

I 18 § redogörs för vad hemlig teleavlyssning innebär, att ett telemeddelande i hemlighet avlyssnas. Hemlig teleavlyssning är oberoende av vilken teknik kommunikation går över¹².

Punkt 1 anger att hemlig teleavlyssning får användas vid förundersökning angående brott som det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. De brott där det kan bli aktuellt med hemlig teleavlyssning är bland annat mord¹³, dråp¹⁴, våldtäkt¹⁵, grov våldtäkt¹⁶, grovt narkotikabrott¹⁷, terroristbrott¹⁸, grovt spioneri¹⁹, landsförräderi²⁰. Punkt 2 berättigar även användning av hemlig teleavlyssning vid försök, förberedelse och stämpling till de brott som berörs av punkt 1.

Vid punkt 3 ges utökade möjligheter för polis och åklagare att använda hemlig teleavlyssning, även om brottet har föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år.

Det kallas straffvärdeventil²¹, och det innebär att om det kan antas att brottet i det enskilda fallet kommer att överstiga 2 år men har en straffskala på till exempel 6 månader till 6 år, kan

¹⁰ Regeringsformen 2 kap, 12 §

¹¹ Rättegångsbalken 27 kap, 18 & 20 §

¹² Lindberg, G. s. 470

¹³ Brottsbalken 3 kap, 1 §

¹⁴ Brottsbalken 3 kap, 2 §

¹⁵ Brottsbalken 6 kap, 1 § 1 st

¹⁶ Brottsbalken 6 kap, 1 § 3 st

¹⁷ Narkotikastrafflagen 3 §

¹⁸ Lag om straff för terroristbrott 2 §

¹⁹ Brottsbalken 21 kap, 6 §

²⁰ Brottsbalken 22 kap, 1 §

²¹ Lindberg, G. s.464

det fortfarande bli aktuellt med hemlig teleavlyssning. Bland de brott som kan bli aktuella enligt punk 3 är bland annat grov stöld²², grovt bedrägeri²³, grovt skattebrott²⁴.

”20 § Hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning får ske endast om någon är skäligen misstänkt för brottet och åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen. Åtgärden får endast avse

1. en teleadress som under den tid som tillståndet avser innehas eller har innehaft av den misstänkte eller annars kan antas ha använts eller komma att användas av den misstänkte, eller

2. en teleadress som det finns synnerlig anledning att anta att den misstänkte under den tid som tillståndet avser har ringt till eller på annat sätt kontaktat eller kommer att ringa till eller på annat sätt kontakta.

Avlyssning eller övervakning får inte avse telemeddelanden som endast befordras eller har befordrats inom ett telenät som med hänsyn till sin begränsade omfattning och omständigheterna i övrigt får anses vara av mindre betydelse från allmän kommunikationssynpunkt. Lag (2003:1146).”

20 § regleras två förutsättningar som måste råda för att hemlig teleavlyssning ska kunna få användas, och den ena är att det måste finnas någon skäligen misstänkt för brottet. Detta betyder att tvångsmedlet inte kan användas i spaningsstadiet på en förundersökning.²⁵ Då spaningsstadiet är den fas av förundersökningen då någon skäligen misstänkt inte ännu finns. Generellt sett kan en person vara oidentifierad men ändå vara skäligen misstänkt för brott²⁶ men hur vida tvångsmedel kan användas mot någon oidentifierad finns inget generellt svar.²⁷ I fallet med hemlig teleavlyssning bör den misstänkte vara identifierad²⁸. Enligt slutsats från JO har rätten inget rättsligt stöd att bevilja hemlig teleavlyssning i de fall då gärningsmannen inte varit så pass identifierad att förväxlingsrisk utesluts.²⁹

Den andra förutsättningen i 20 § är att användandet av hemlig teleavlyssning ”är av synnerlig vikt för utredningen”. Det innebär att avlyssning i det enskilda fallet måste bedömas ha en

²² Brottsbalken 8 kap, 4 §

²³ Brottsbalken 9 kap, 3 §

²⁴ Skattebrottslagen 4 §

²⁵ Rättegångsbalken 23 kap, 2 §

²⁶ Lindberg, G. s. 466

²⁷ Lindberg, G. s. 666

²⁸ Lindberg, G. s. 466

²⁹ JO 1638-2003

positiv effekt för förundersökningen, inte nödvändigtvis att den måste vara den avgörande bevisningen som leder till en fällande dom.³⁰

20 §, punkt 1 och 2 reglerar vilka teleadresser och vilken relation den misstänkte måste ha till dessa för att polis ska kunna få avlyssna dom.

”21 § Frågor om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning prövas av rätten på ansökan av åklagaren.

I ett beslut att tillåta hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning skall det anges vilken teleadress och vilken tid tillståndet avser. Tiden får inte bestämmas längre än nödvändigt och får, såvitt gäller tid som infaller efter beslutet, inte överstiga en månad från dagen för beslutet.

I tillstånd till avlyssning eller övervakning skall det särskilt anges om åtgärden får verkställas utanför allmänt tillgängliga telenät. Lag (2003:1146).”

21 § bestämmer att det är åklagaren som ansöker och gör en framställan om att få använda hemlig teleavlyssning hos domstolen, och att det är rätten som beslutar och utfärdar tillståndet.³¹ I ansökan ska det framgå vilken teleadress avlyssningen avser och under vilken tid tillståndet ska gälla, dock längst en månad åt gången.

”22 § Hemlig teleavlyssning får ej ske av telefonsamtal eller andra telemeddelanden mellan den misstänkte och hans försvarare. Om det framkommer under avlyssningen att det är fråga om ett sådant samtal eller meddelande, skall avlyssningen avbrytas.

Upptagningar och uppteckningar skall, i den mån de omfattas av förbudet, omedelbart förstöras. Lag (1989:650).”

Ett förbud att avlyssna kommunikation mellan den misstänkte och dennes försvare framgår i 22 §. Om det framkommer under samtalets gång måste avlyssningen avbrytas och eventuella ljudupptagningar förstöras omedelbart.

”23 § Om det inte längre finns skäl för ett beslut om hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning, skall åklagaren eller rätten omedelbart häva beslutet. Lag (1989:650).”

³⁰ Lindberg, G. s. 468

³¹ Lindberg, G. s. 477

23 § säger att åklagare eller domstol omedelbart måste häva beslutet om hemlig teleavlyssning om det inte längre finns några skäl att fortsätta avlyssningen.

”23 a § Om det vid hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning har kommit fram uppgifter om ett annat brott än det som har legat till grund för beslutet om avlyssning eller övervakning, får uppgifterna användas för att utreda brottet. Förundersökning eller motsvarande utredning om brottet får dock inledas på grund av dessa uppgifter endast om
1. det är föreskrivet fängelse i ett år eller däröver för brottet och det kan antas att brottet inte föranleder endast böter, eller
2. det finns särskilda skäl.

Om det har kommit fram uppgifter om förestående brott, får uppgifterna användas för att förhindra brott. Lag (2005:504).”

Hur information ska hanteras rörande ett annat brott än vad avlyssningen från början avser, så kallad överskottsinformation, regleras i rättegångsbalken 23 a §. Enligt punkt 1 får en förundersökning om annat brott endast starta om för det aktuella brottet är föreskrivet fängelse i ett år eller där över, och att det kan antas att det inte kommer att leda till endast böter. Information om brott som snatteri, ringa narkotikabrott och misshandel får således inte leda till en förundersökning.³² Detta går emot polisens absoluta rapporteringsskyldighet som säger att en polisman ska lämna rapport när han/hon får kännedom om ett brott som hör under allmänt åtal³³.

Enligt punkt 2 framgår att en förundersökning också får inledas om det finns särskilda skäl. Särskilda skäl kan innebära att det finns ett väsentligt allmänt intresse som talar för att brottet ska utredas. Det kan röra sig om övergrepp i rättssak³⁴, falsk angivelse³⁵ och förgripelse mot tjänsteman³⁶ eller om det finns goda grunder att misstänka att ett betydligt grövre brott föranlett av det nu upptäckta lindrigare brottet³⁷.

Andra stycket redogör att om uppgifter ett planerat brott framkommer vid avlyssningen får dessa uppgifter användas för att förhindra brottet.

³² Fitger, P. s. 27:47

³³ Polislagen 9 §

³⁴ Brottsbalken 17 kap, 10 §

³⁵ Brottsbalken 15 kap, 6 §

³⁶ Brottsbalken 17 kap, 2 §

³⁷ Fitger, P. s. 27:48

”24 § En upptagning eller uppteckning som gjorts vid hemlig teleavlyssning skall granskas snarast möjligt. I fråga om sådan granskning tillämpas 12 § första stycket.

Upptagningar och uppteckningar skall, i de delar de är av betydelse från brottsutredningssynpunkt, bevaras till dess förundersökningen har lagts ned eller avslutats eller, om åtal väckts, målet har avgjorts slutligt. I de delar upptagningarna och uppteckningarna är av betydelse för att förhindra förestående brott skall de bevaras så länge det behövs för att förhindra brott. De skall därefter förstöras.

Trots vad som sägs i andra stycket får brottsutredande myndigheter behandla uppgifter från upptagningar och uppteckningar i enlighet med vad som är särskilt föreskrivet i lag. Lag (2005:504).”

24 § säger att när en ljudupptagning eller ljuduppteckningar från hemlig teleavlyssning är gjord ska den granskas snarast möjligt, och frågan om vem som ska granska hänvisas till rättegångsbalken 27 kapitel 12 § första stycket.

”12 § Post- eller telegraf försändelse, handelsbok eller annan enskild handling, som tages i beslag, må icke närmare undersökas, ej heller brev eller annan sluten handling öppnas av annan än rätten, undersökningsledaren eller åklagaren; dock må sakkunnig eller annan, som anlitas för utredningen angående brottet eller eljest därvid höres, efter anvisning av myndighet, som nu sagts, granska handlingen. Äger den som verkställer beslaget ej närmare undersöka handlingen, skall den av honom förseglas.”

Här av framgår att ljudupptagningen ska snarast granskas av domstolen, förundersökningsledaren eller åklagaren men också att sakkunnig och annan som anlitas för utredningen av brottet. I praktiken är ordningen en annan än vad som framgår i lagtexten, den först granskningen görs nästan alltid av poliser som ansvarar för utredningen eller av tolk om den kompetensen krävs³⁸. Övrigt reglerar 24 § hur länge betydelsefulla ljudupptagningar och ljuduppteckningar ska bevaras i eventuella register, och när dom ska förstöras³⁹.

³⁸ Lindberg, G. s.486

³⁹ Fitger, P. s.27:48 c

”25 § Har rätten lämnat tillstånd till hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning, får de tekniska hjälpmedel som behövs för avlyssningen eller övervakningen användas.

I lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation finns bestämmelser om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning som gäller för den som driver verksamhet som avses i 6 kap. 19 § den lagen. Lag (2003:391).”

25 § berättigar polis och åklagare att använda de tekniska hjälpmedel som behövs för att utföra avlyssningen. Det kan röra sig om både hårdvara i form av teknisk apparatur och mjukvara i form av dataprogram⁴⁰.

”26 § Offentliga ombud skall bevaka enskildas integritetsintressen i ärenden hos domstol om hemlig teleavlyssning.

Ett offentligt ombud har rätt att ta del av vad som förekommer i ärendet, att yttra sig i ärendet och att överklaga rättens beslut. Lag (2003:1146).”

26 § stadgar att ett offentligt ombud ska bevaka den enskildes intresse vid domstolsförhandlingar gällande hemlig teleavlyssning, och att ombudet har rätt att ta del av ärendet och också att yttra sig i det.

⁴⁰ Fitger, P. s.27:48 d

Intervjuer

Vad anser du om dagens lagstiftning?

Bergenstråle tycker att lagstiftningen är bra men önskar att man ev. kunde samköra lagen om hemlig teleavlyssning med/och Lagen om elektronisk kommunikation. Hon tycker det är bra att det finns utrymme för att använda avlyssning enligt RB 27:18 p3 dvs. om någon begått väldigt många brott (ex misshandel- eller narkotikabrott) där man kan anta att straffvärdet för de sammanlagda brotten kan överstiga 2 år så kan man även då sätta in hemlig teleavlyssning.

Trolle: skulle vilja att man skulle kunna söka tillstånd för att avlyssna en fysisk person istället för vad dagens lagstiftning där man istället får tillstånd att avlyssna ett telefonnummer. Han vill kort och gott att man ska kunna avlyssna den misstänkta personen och alla dennes telefoner som han begagnar sig av. Problematiken är ju då att man måste söka ett nytt tillstånd varje gång den misstänka byter telefonnummer vilket sker väldigt ofta inom den organiserade brottsligheten i dagens samhälle. Detta är oerhört tids- och resurskrävande. Han förstår även att nackdelen med detta är att vissa poliser under vissa förutsättningar kanske skulle säga att ”vi trodde att detta var den misstänktes telefonnummer som vi avlyssnade” och att man då skulle göra övertramp som är väldigt integritetskränkande om detta skulle drabba en oskyldig men han menar även att de finns så många säkringsfunktioner under vägens gång som tex. loggböcker som ska föras m.m. så att detta inte skulle bli något problem. Han tror att det beror på att den tekniska utvecklingen har gått så fort framåt och i och med det har lagstiftningen släpat efter och inte följt med i utvecklingen.

Trolle menar att straffvärdesventilen är bra så man kan använda sig av detta tvångsmedel även då det handlar om brott där minimistraffet ej har en lägstanivå på två år i straffskalan, men att det förväntas bli ett straff på två år. Exempel på sådana brott är: koppleri och rån. I dessa fall gör Åklagaren som FU ledare en helhetsbedömning av brottets omfattning för att bedöma vad straffet kan tänkas bli.

Munther anser att dagens lagstiftning är bra, den ger utrymme för att lyssna både på skäligen misstänkta och de som de förväntas ringa till m.m. Tidigare kunde man lyssna på en person även fast identiteten var okänd men nu har man i ett JO-fall sagt att man måste ha identiteten

fastställd och det kan göra det svårare att få till en avlyssning. Han tycker att den bestämmelsen som finns sedan första januari 2008 att man måste delge en person i efterhand om man har använt hemliga tvångsmedel mot honom är överflödig och kan förstöra vidare arbete.

Han ser en möjlighet att koppla avlyssning på brott som man förväntar sig ge två år eller mer även fast det är föreskrivet lindrigare straff, exempelvis ett narkotikabrott av normalgraden. Han tror att lagstiftarens mening med denna punkt är att man skall kunna använda det i dessa fall.

Tenderar man att se en ökning respektive minskning angående användandet av hemlig teleavlyssning?

Bergenstråle tycker att tillstånden har legat på en relativt konstant nivå sedan år 2000 för deras del.

Trolle menar att de i sin verksamhet ligger ganska konstant gällande ärenden med hemlig teleavlyssning.

Munther ser en ökning av användandet av hemlig teleavlyssning och det beror på att de har förfinat tekniken och klarar av att ha flera ärendet rullande samtidigt till skillnad för 10 år sedan då man endast körde ett ärende åt gången. Även att det begås flera grova brott har lett till ett ökat användande av avlyssningen. Idag har de flesta mobiltelefoner och använder dessa i mycket större utsträckning än man gjorde för 10 år sedan då man bara hade en hemtelefon, detta är en bidragande faktor till en ökning av teleavlyssning.

Vad är Er uppfattning om hemlig teleavlyssnings som bevisvärde och hur redovisas det i rätten?

Bergenstråle anser att det beror alldeles på vad de säger eller vad som framkommer. Det kan vara väldigt bra bevisvärde om de misstänkta talar i klarspråk men det kan även vara mera komplicerat om de talar i kodspråk. Detta resulterar i att det finns risk för att nämndemän och ordförande inte förstår vad det egentligen pratar om på samtalen.

Man använder sig inte bara ut av klara uttalanden utan även information som kan ge indikationer på att den tilltalade med största sannolikhet säger saker som inte stämmer/är realistiska för att dennes trovärdighet ska sjunka. Ett exempel är att en person som är 25 år

och som är känd inom narkotika kretsar med mycket pengar på fickan plötsligt börjar prata om att han säljer tomater... Vilket troligen betyder att det är något annat än tomater han säljer. Ibland spelar man upp samtalen i rätten för bästa resultat men de finns alltid i utskrivet material med. Man kan klippa ut vissa avsnitt ur avlyssningen, dock så lyssnar man genom hela materialet för att inte missa någonting.

Trolle menar att i många fall så blir hemlig teleavlyssning där man talar i kodspråk en form av stödbevisning. Där man då ser indikationer. I andra fall så talar de i klarspråk gällande brottet och i dessa fall så är bevisvärdet naturligtvis mycket starkare. Trolle menar även att de i många fall även erkänner att det är deras röst som man hör på ljudupptagningen. Ibland så använder man sig av ett presentationsverktyg i rätten där man både visualiserar personerna ifråga med hjälp av bilder på de misstänkta samtidigt som man spelar upp ljudfilen och ser en textning av vad som sägs. Detta för att tydliggöra vem som säger vad och till vem. Trolle menar även att det har andra fördelar med att spela upp ljudfilen då man även kan höra antydningar till det allmänna tillståndet samt nyanser hos den avlyssnade i form av aggressivitet m.m. I andra fall förekommer även att man bara använder sig av endast ljudfil eller att åklagaren läser upp materialet i textform, dock så anser Trolle inte att dessa metoder är lika fördelaktiga.

De använder avlyssningen på två sätt: de ena sättet är för att få information för att kunna styra spaningen och de andra sättet är i bevissyfte. De använder avlyssningen i bevissyfte generellt mycket mer än övriga enheter. Trolle menar även att deras bilagor är avsevärt mycket tjockare än andra enheters vad gäller materialet, hemlig avlyssning i fråga. Även om personen man avlyssnar pratar i kodspråk så får man då i dessa fall försöka analysera mönster som man kan påvisa som indikationer för att komplettera med traditionell spaning.

Munther tycker att det är effektivt och använder det som en pusselbit i utredningar. I de fall då de använt hemlig teleavlyssning så har de haft fällande domar i 99 %.

Munther menar att det är sällan de får samtal där misstänkta pratar i klarspråk dvs. att någon säger att de "vill köpa ett kilo amfetamin" utan man använder sig av kodord och det räcker inte som bevis utan är måste knytas ihop med annan bevisning som mönster, beslag och spaning. Om det skall användas i rätten så skriver man ut det i dialogform för att det skall vara tydligt vad som sägs för det kan vara svårt att höra vad som sägs på de inspelade banden.

Vad infattar ett beviljat beslut om hemlig teleavlyssning ifrån rätten?

Trolle berättar att ett beslut innefattar vilken person, vilka telefonnummer och hur lång tid man får avlyssna. Beslutet sträcker sig oftast 30 dagar och vill man få det förlängt så får man ansöka igen. I den nya ansökan ska framgå vad som har framkommit, om misstanken har stärks eller att man behöver mera avlyssning för att stärka misstanken. För att slippa avbrott i avlyssningen så går man upp till rätten någon dag innan beslutet går ut, då det under vissa förutsättningar kan ta en dag att få beslutet beviljat.

Munther säger att beslutet innehåller hur länge man får lyssna, ibland även förbehåll om det är en telefon som flera personer använder och då att man bara får lyssna på den aktuella personen. Exempelvis om man skall avlyssna ett kontor så kan det framgå att man bara får lyssna på den misstänkte och inte de övriga som använder telefonen.

Vilka brott använder Ni hemlig teleavlyssning emot?

Bergenstråle berättar att de framförallt är mot narkotikabrott men även människohandel och grova rån. Hon säger att de har mycket grova rån i deras distrikt pga. det geografiska läget och med det förklarar hon vidare att det beror på närheten till Arlanda och E4:an där många värdetransporter färdas.

Trolle berättar att det är i mål som trafficking, människohandel och grovt koppleri som de använder hemlig teleavlyssning.

Munther säger att de använder det till största del i utredningar som rör narkotikabrott. Personer som man avlyssnar är ofta multikriminella och även fast man grundar beslutet på ett narkotikabrott så kan det dyka upp många andra brott i avlyssningen.

Hur arbetar ni med hemlig teleavlyssning och hur går ett ärende till?

Bergenstråle förklarar att först tar gruppchefen för span kontakt med åklagare/FU. Det är alltid polisen/span som initierar ärendet, därefter så sätter man(polis och åklagare) sig och diskuterar för- och nackdelar samt vad man tror att man kan få ut av en eventuell avlyssning m.m. Man diskuterar förutsättningslöst vad man tror att man kan komma fram till, polisen

skriver därefter ett pm med bakgrundsfakta och varför detta bör sättas in i detta ärende och slutligen så tar åklagaren det faktiska beslutet om man bestämmer sig för att ansöka om ett sådant tillstånd till rätten. Åklagaren går upp till rätten och ansöker om tillstånd, därefter om tillstånd medges så åker poliserna in till Länskrim för att få igång en avlyssning. Åklagare oftast inte möjlighet att närvara vid avlyssning men skall delges information kontinuerligt under ärendets gång av vad som framkommer. Åklagaren vill oftast ha detta skriftligt. Alla parter som är inblandade har rätt till att medverka vid avlyssningen. Det avlyssnade materialet skrivs ut och hamnar på utredarens resp. åklagarens bord. Bergenstråle berättar även att denna information som framkommer vid avlyssning kräver ett speciellt handhavande där informationen under inga förutsättningar så sparas på en dator utan skall låsas in i säkra förvaringsutrymmen som t.ex. kassaskåp.

Syftet med hemlig teleavlyssning är att kartlägga brottet och inte personen. Hon berättar att polisen ibland har använt sig av vissa strategier, där man har hämtat in en person till ett förhör, för att sedan släppa honom i samband med att man lyssnar av dennes telefon med förhoppningar om att han ska börja prata med inblandade personer avseende brottet. Bergenstråle förklarar vidare att för de ska få igång en avlyssning så räcker det med information från en hyfsat säker källa. Källan ska vara dock vara verifierad samt att det ska föreligga misstanke om brott.

Trolle berättar att de först fattar misstanke om ett brott och misstänkt, diskuterar sedan med åklagaren, skriver ett PM till åklagaren som skriver den formella ansökan och går upp till rätten som tar ett beslut ifråga. När beslutet är beviljas så kan man sätta igång avlyssningen med omedelbar verkan. Det krävs ganska mycket för att komma till stånd med en hemlig telefonavlyssning och därför vill man ha mycket kött på benen innan man ansöker om ett sådant tillstånd. När man väl ansöker så avslår sällan rätten ett sådant tillstånd. (Detta styrks även av den statistik som vi har redovisat/bekantat oss med). Han menar som systemet är uppbyggt att när ärendet når rätten så har så pass många involverade parter tyckt till om detta så att det inte finns något utrymme för godtyckligheter. Till skillnad från många andra tvångsmedel där beslutet ligger närmare. Ex. husrannsakan, kroppsvisitation m.m. Trolle säger de i stort sätt kommer i kontakt med hemlig teleavlyssning i alla deras ärenden som de jobbar med. Och att de har tre till fyra stora ärenden varje år. Snitttiden för en teleavlyssning för deras verksamhet ligger runt två månader. De har i stort sätt alltid någon form av teleavlyssning som är igång året om.

Trolles åsikt är att poliser i allmänhet vill använda sig av dessa hemliga straffprocessuella tvångsmedel i större utsträckning men att de inte riktigt tänker på att någonstans i undersökningen så ska ju detta material valideras. Problemet är att det ger ett stort informationsberg där även mycket av materialet är överskottsinformation. Någonstans måste man sätta sig ner och gå igenom detta massiva berg av information, vilket kräver enorma resurser som till stor del är överflödiga. Det ska ju värderas. I och med detta så förespråkar Trolle kortare avlyssningstider. Han berättar att de är en skifttestjänstgöring av teleavlyssningen och att ljudupptagningen slås på automatiskt även ifall inte det är någon fysisk person närvarande vid avlyssningen. Ljudfilen ska sedan bearbetas om till textformat och detta görs manuellt och detta är som sagt väldigt tidsödande.

Munther Berättar att det får upp ett ärende så sätter de sig ner och gör en bedömning om det finns några tydliga framgångsfaktorer för teleavlyssning. Därefter tas kontakt med en åklagare och man skriver ett pm och åklagaren skriver en ansökan. Sen går han tillsammans med åklagaren upp till rätten och drar ärendet och därefter får man ett beslut. I nästan alla fall är det ett beviljande. Med på förhandlingen skall det vara ett offentligt ombud. Efter beslutet är fattat är det gällande och avlyssningen kopplas in. Sen sitter personal och lyssnar på alla samtal och värderar informationen enligt en modell som kan skilja sig åt beroende på vilket ärende det är. Den viktiga informationen skickas till spaningsledaren så han kan använda den till att styra spaningen. Det är inte lika vanligt att man använder avlyssningen efter att brottet har skett för att bevisa utan oftast använder man det innan brottet skett. Han anser att de har bra resurser och de har själva hand om tekniken för avlyssningen och genomför den själva på sin enhet vilket underlättar för arbetet. I huset där de sitter finns även åklagare så det är nära till beslutsfattare.

Hur hanteras överskottsinformation som framkommer under hemlig teleavlyssning?

Bergenstråle säger att det är väldigt ofta som man kommer i kontakt med överskottsinformation och det bör vara av lite grövre kaliber för att man ska avbryta det ärende man arbetar med och ingripa mot denna information som man kommit över, det ska t.ex. föreligga fara för liv och hälsa i ett sådant fall.

Exempel: om man tror att någon ska begå ett grovt rån så ingriper man inte om det framkommer att de ska stjäla en bil dagen innan själva rånet. Däremot så utreder man ju även detta brott på sikt. Förundersökningsledaren tar detta beslut. Visserligen så är alla

FU/åklagare behöriga att fatta dessa beslut men Bergenstråle menar på att det är ett visst antal åklagare som har detta som specialitet och är vana med hanteringen av dessa ärenden i hennes distrikt.

Trolle berättar att huvudregel är att överskottinformation får användas fritt men när de gäller hemlig teleavlyssning så krävs det finnas ett år i straffskalan för att man ska få inleda FU eller att det föreligger särskilda skäl.

Munther menar att det krävs att brottet i fråga har föreskrivet ett år i straffskalan för att få inleda FU, men informationen man får ut kan användas på annat sätt, t.ex. att styra spaningen. Om den som lyssnar får reda på att det begåtts ett brott skall han anmäla detta till sin förman som gör bedömningen.

Försvårande omständigheter för hemlig teleavlyssning?

Bergenstråle säger att det är en försvårande omständighet när de har utländska abonnemang då det krävs rättshjälp från detta land där abonnemanget är registrerat. Samarbetsvilligheten varierar från land till land men möjligheten finns och används, dock kan det ta så lång tid i vissa fall att mycket information av vikt har gått förlorad.

Det är fullt möjligt att avlyssna telefoner med kontantkort så länge man vet telefonnumret till denna. Det är oftast klassiskt polisarbete som ger bäst resultat gällande att få information om olika personers telefonnummer. Vitsen för en knarklangare att ha ett hemligt telefonnummer som ingen känner till skulle ej vara så luckkarativt eftersom ingen då skulle kunna komma i kontakt med personen. ”Att sälja narkotika utan att sprida sitt telefonnummer är rätt dålig PR” säger Bergenstråle.

Det stora problemet är personer som enbart använder sig av ett kontant kort vid ett fåtal tillfällen ex. vid rekognosering och vid själva brottstillfället för att sedan göra sig av med dessa. I dessa fall så får man använda sig av masttömning istället för att lokalisera vad dessa personer har befunnit sig rent geografiskt. En annan problematik är att dessa personer ofta byter kontantkort vilket kräver nya beslut från rätten att avlyssna dessa telefonnummer. Det kan bli väldans spring till rätten i dessa fall.

Avlyssning kräver stora resurser och i Stockholm finns det ett begränsat antal ”linor” vilket medför en prioritering vad gäller ärenden. I vissa fall så är det önskvärt med avlyssning men

på grund av begränsade resurser så är väntetiden lång och när man väl kommer till skott så har tiden då avlyssningen varit önskvärd redan passerat.

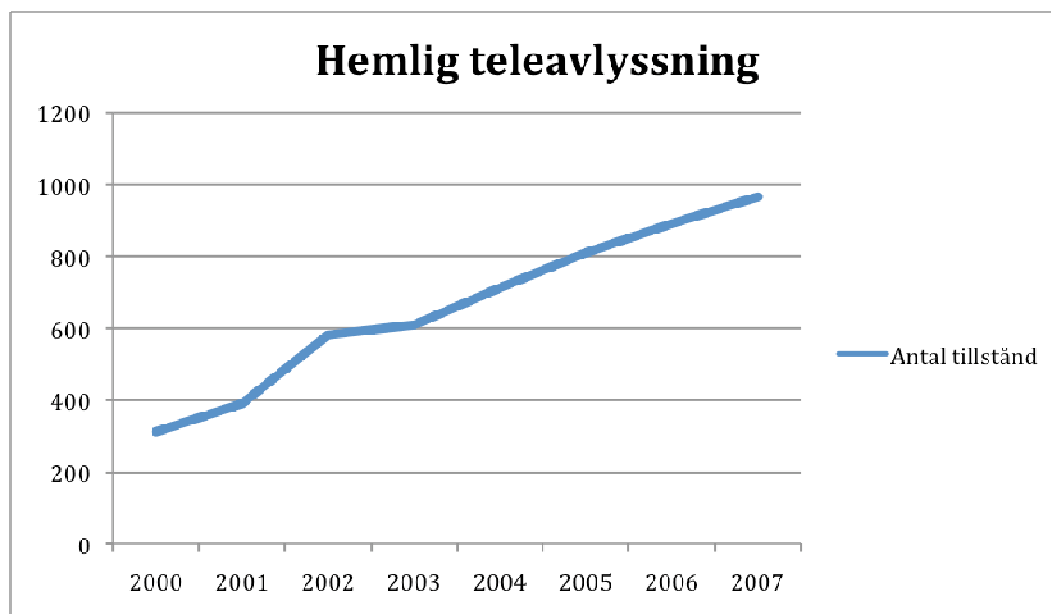
Vid rättshjälp då exempelvis holländarna hjälper till med en avlyssning så skriver de ut denna redogörelse som sedermera får översättas. Det händer även att vi i Sverige avlyssnar samtal mellan folk som inte talar svenska och då får man använda sig av tolk för att tolka innehållet som man avlyssnat.

Trolle berättar att när personer byter telefoner väldigt ofta blir det problematiskt med tanke på att de krävs nya tillstånd om de börjar använda ett nytt telefonnummer. Förövrigt så finns de teknik idag för att avlyssna all form av teletrafik idag som ex hemtelefoner, telefonkiosker, sms, datatrafik m.m. det är bara fråga om resurser.

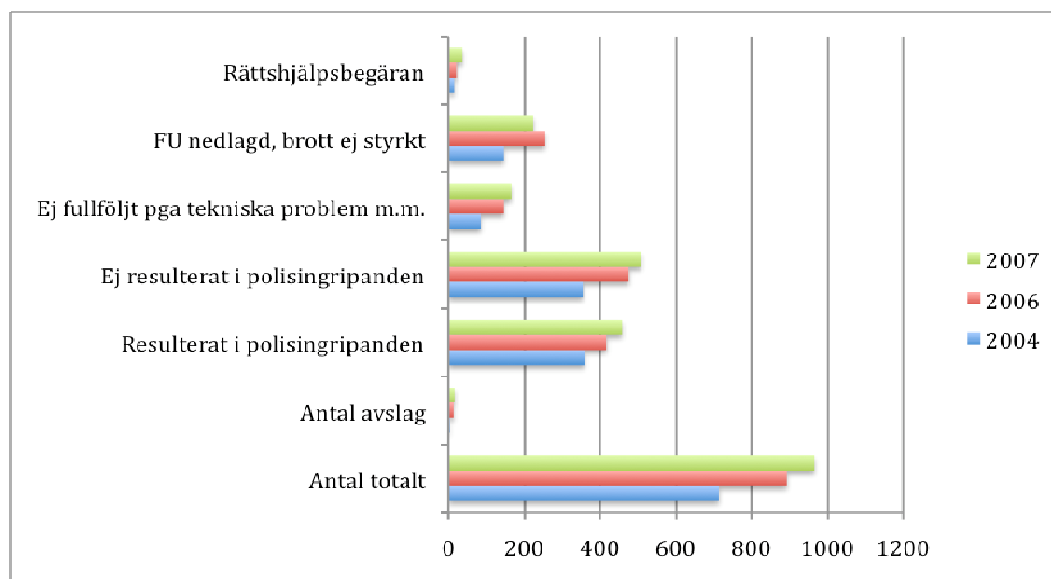
De har även väldigt mycket avlyssning av andra språk i sin verksamhet vilket även medför större behov av rättshjälp och tolkverksamhet. Detta medför även att det krävs mer resurser, det blir en större tidsförskjutning och valideringen av materialet blir mer omfattande än de kanske blir för andra verksamhetsområden inom hemlig teleavlyssning.

Munther säger att misstänkta försöker prata i kodspråk för att polisen inte skall förstå men i dessa fall försöker man hitta ett mönster och kan oftast förstå vad de pratar om ändå. Dessa personer har ofta många abonnemang och byter telefonnummer hela tiden för att polisen inte skall hinna med att byta till de nya numren och detta kan vara försvårande säger Munther.

Statistik

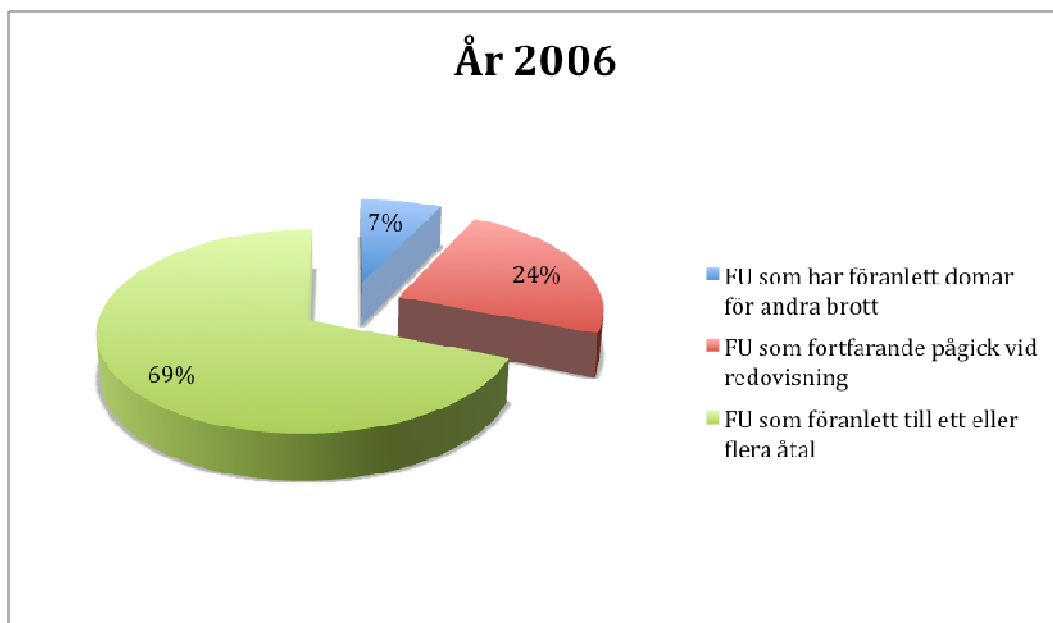
Ovan följer en sammanställning över hur tillstånden i Sverige av hemlig teleavlyssning konstant har ökat sedan år 2000⁴¹.

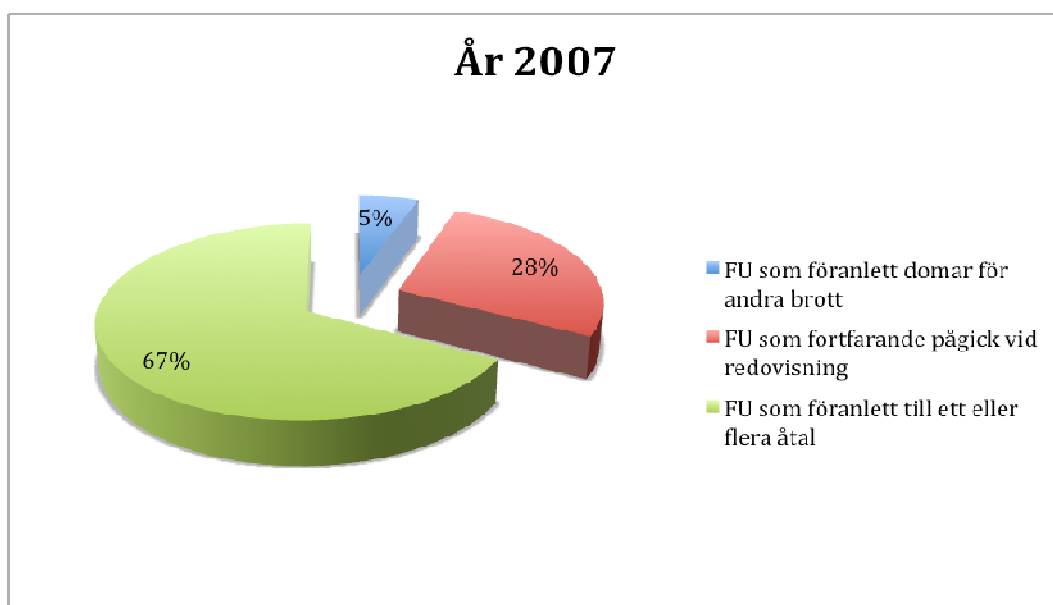
Ovan följer en sammanställning över vad tillstånden av hemlig teleavlyssning har resulterat i för fortsatta åtgärder under åren 2004, 2006 och 2007. Man ser även här en generell ökning av ärenden⁴².

⁴¹ Hemlig teleavlyssning m.m. vid förundersökning avseende grova brott år 2000-2007.

⁴² Hemlig teleavlyssning m.m. vid förundersökning avseende grova brott år 2004, 2006 och 2007.

Ovan följer en sammanställning över effektiviteten samt vad förundersökningarna resulterat i där hemlig teleavlyssning har använts som verktyg⁴³.

Ovan följer en sammanställning över effektiviteten samt vad förundersökningarna resulterat i där hemlig teleavlyssning har använts som verktyg⁴⁴. Diagrammen visar att resultatet är relativt konstant de senaste åren.

⁴³ Hemlig teleavlyssning m.m. vid förundersökning avseende grova brott år 2006.

⁴⁴ Hemlig teleavlyssning m.m. vid förundersökning avseende grova brott år 2007.

Analys

Syftet med arbetet var att fördjupa sig i polisens användande av hemlig teleavlyssning genom att klargöra och beskriva reglerna kring detta hemliga tvångsmedel. Vi vill genom att intervjua polis och åklagare undersöka hur de använder sig av detta verktyg samt att höra deras uppfattning och effektiviteten av detta.

Vi har haft samma frågeställning till samtliga personer vi intervjuat för att kunna jämföra och tolka deras svar för att se likheter och skillnader. Det vi kan se är att man har lite olika syn på lagstiftningen. Alla är i stort sätt nöjda med dagens lagstiftning men en person önskar att man skulle införa tillstånd att avlyssna den misstänktes alla telefoner i ett beslut istället för att ansöka om ett nytt beslut om avlyssning för varje telefonnummer gällande personen i fråga.

Detta skulle underlätta betydligt då misstänkta personer i dagens grövre kriminella organisationer ofta är införstådda med att de kan vara avlyssnade. På så sätt skulle man effektivisera hela händelseförloppet och det skulle inte bli lika tids- och resurskrävande i samma utsträckning. Sedan den 1 januari 2008 så har lagstiftningen utvidgas och man måste nu även delge den avlyssnade att man har använt tvångsmedlet emot denna person. Detta anser Munther kan förstöra arbetet under utredningens gång i vissa fall.

Man kan även förstå att samtliga involverade parter menar att hemlig teleavlyssning är oerhört resurs och tidskrävande. I Uppsala är man nöjd med resurserna då allt ligger under samma tak och på så sätt går hela händelseförloppet effektivare till än i Stockholm där det finns flera olika platser för avlyssningsutrustning. I och med att det är så stort område med så många olika enheter som önskar tillgång till detta verktyg men att det endast finns ett begränsat antal uppkopplingar att tillgå så måste man prioritera ärenden vilket medför att man ibland måste avstå då det ej går att få till en avlyssning inom given tid. Samtliga är dock överens om att avlyssningen ger mycket information som senare måste valideras vilket är väldigt resurskrävande.

Det framgår även att man har olika syften med att sätta in hemlig teleavlyssning beroende på vilka brott de arbetar emot. Vissa använder det som ren bevisning som spelas upp i rätten medan andra använder sig av detta verktyg för att få fram information för att kunna styra sin spaning i den fortsatta förundersökningen. I Uppsala tenderar man att se en ökning av användandet vilket man tror beror på en ökning av den grövre brottsligheten medan personerna vi intervjuat i Stockholm anser att de ligger på en relativt konstant nivå av avlyssningar i deras verksamhet de senaste åren. Tittar man på statistiken som vi presenterar i

arbetet så ser man dock en ökning av beviljade tillstånd av hemlig teleavlyssning men denna visar dock samtliga polisiära verksamheter inom Sverige. Även fast man tenderar att se en ökning av beviljade tillstånd så har upplärningsprocenten legat relativt konstant de senaste åren enligt statistiken.

Samtliga parter är eniga om att försvårande omständigheter som föreligger är när den avlyssnade använder sig av flera abonnemang med kontantkort och att de endast används ett fåtal tillfällen. Detta gör att man måste få tag i det nya numret och ett nytt tillstånd om avlyssning måste utfärdas av rätten innan man kan börja avlyssna igen. Detta innebär att man kan gå miste om viktig information under handläggningstiden.

Våra intervjupersoner är dock eniga om att det är bra att det krävs ett brott av grövre kaliber för att få till ett tillstånd av hemlig teleavlyssning. De anser även att det råder en god rättssäkerhet innan det tas beslut ifråga om ett tillstånd ska utfärdas eller inte.

Efter att ha läst genom lagstiftningen gällande överskottsinformation som framkommer av hemlig teleavlyssning har vi upptäckt att enligt rättegångsbalken kap 27:23a § punkt 1 får en förundersökning om annat brott endast starta om för det aktuella brottet är föreskrivet fängelse i ett år eller där över, och att det kan antas att det inte kommer att leda till endast böter.

Information om brott som snatteri, ringa narkotikabrott och misshandel får således inte leda till en förundersökning. Detta går emot polisens absoluta rapporteringsskyldighet som säger att en polisman ska lämna rapport när han/hon får kännedom om ett brott som hör under allmänt åtal.

Diskussion

När vi började med detta arbete så hade vi en föreställning om att enbart detta straffprocessuella tvångsmedel var ett tämligen säkert sätt att bevisa de misstänkta skuld till ett brott men under arbetets gång har vi förstått att även om det är effektivt så måste det oftast kompletteras med andra utredningsåtgärder för att komma upp till den bevisning som krävs för att personen i fråga skall kunna dömas i rätten. Trots detta är vår uppfattning att det är ett bra verktyg som kan ge mycket information dels för att styra spaningen under förundersökningen och dels i bevisningssyfte. Vi har fått ökad kännedom om hur grovt kriminella personer och ligor kan försvåra och kringgå polisens förmåga att avlyssna dem. Detta genom att ständigt byta telefonnummer samt att endast använda dessa under ett fåtal tillfällen. Dock så har vi erfarit att i och med att tillstånden av hemlig teleavlyssning har ökat och användningen blivit ett mer vanligt inslag i dagens utredningar av grova brott så har även de kriminella fått en ökad kunskap och kännedom om polisens arbetssätt och därigenom en förståelse om risken att de själva kan bli avlyssnade. Detta kan medföra att de kriminella i större utsträckning använder sig av kodord för att undgå och försvåra polisens tolkning av det egentliga budskapet. Det kan bli svårare för polis och åklagare att i rätten bevisa den egentliga innebörden av konversationen. I dessa fall så kan den hemliga telefonavlyssningen användas för att se ett mönster som kan indikera på att de avlyssnade bedriver en brottslig verksamhet. Det förekommer att en del personer som avlyssnas försäger sig och talar i klarspråk om sina brott, vilket kan visa sig vara en bra bevisning. Trolle berättar om ett fall där den ena parten i ett avlyssnat samtal misstänker att han är avlyssnad och försöker att försvåra polisens arbete genom att viska. Det de inte förstår är att om de hör så hör även polisen. Ett annat exempel är det fall där ena parten talar i kodspråk och den andra inte förstår, det resulterar i att han i ren frustration talar klartext. I båda av dessa fall så är de misstänkta medvetna om att de kan vara avlyssnade men på grund av oskicklighet ger de polisen väsentlig information i ärendet. Det är således i vissa fall en stor portion tur som kan spela en avgörande roll.

Efter att blivit införstådda med vilka åtgärder som försvårar polisens arbete till exempel ständigt nya telefonnummer på samma person så skulle en lagändring gällande beslut i hemlig teleavlyssning vara knutet till en fysisk person istället för ett telefonnummer. Detta tror vi skulle medföra ett effektivare förfarande och på så sätt dramatiskt minska de avbrott som ett telefonnummerbyte annars kan orsaka. Vår uppfattning är att arbetet kring hemlig teleavlyssning gällande konvertering av ljudfilen till textformat är både resurs- och

tidskrävande och med dagens teknik bör man se över en lösning så att detta kan ske per automatik för att minska arbetsbördan.

Vi förstår att resursfrågan i vissa län inom polisen medför att vissa utredningar där hemlig teleavlyssning hade varit tillämpligt och kunnat ge bra resultat prioriteras bort. Detta skulle kunna innebära att man inte kommer vidare i utredningen och på så sätt inte får möjlighet att lösa brottet i fråga. Utökade resurser på vissa högt belastade polismyndigheter skulle kunna resultera i en uppklärningsprocess för dessa grova brott.

Vi har i och med detta arbete ökat vår kunskap och insikt i polisens användande av detta hemliga straffprocessuella tvångsmedel. Vi har även blivit införstådda med att olika myndigheter använder sig av detta tvångsmedel på lite olika sätt beroende på vilken typ av kriminell verksamhet de arbetar emot. Detta tycker vi är relevant kunskap även i fall vi inte initialt kommer att arbeta med detta så tycker vi att kunskapen breddar vårt polisiära tänk samt ger oss en större förståelse för helhetsbilden gällande polisens utredningsmetoder.

Källförteckning

Litteratur

Gunnel Lindberg, *Straffprocessuella tvångsmedel- när och hur får de användas?*, Thomson fakta AB, Skien Norge 2005, ISBN nr 91-7610-255-4

Peter Fitger, *Särtryck ur rättegångsbalken kap 19-28, 36*, Nordstedts juridik AB, Elanders Infologic Väst, Stockholm 2007, ISBN 91-39-01144-5

Rapporter

Blidberg,A., Törner, M. (2007) Hemlig teleavlyssning m.m. vid förundersökning avseende grova brott år 2007. Stockholm. Åklagarmyndigheten: ÅM-A 2008/0541, Rikspolisstyrelsen: RKP-A-102-251/08

Blidberg,A., Törner, M. (2006) Hemlig teleavlyssning m.m. vid förundersökning avseende grova brott år 2006. Stockholm. Åklagarmyndigheten: ÅM-A 2007/0662, Rikspolisstyrelsen: RKP-A-102-239/07

Blidberg,A., Erlandsson, S. (2004) Hemlig teleavlyssning m.m. vid förundersökning avseende grova brott år 2004. (Elektronisk) Stockholm: Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen. Tillgänglig: http://www.polisen.se/mediaarchive/4347/3474/Hemlig_telavlyssn.pdf (2005-09-07)

Offentliga tryck

JO 1638-2003, *Fråga om tillstånd kan ges till hemlig teleavlyssning av teleadress som används av en person vars identitet är okänd*

Lagar

SFS 1962:700. *Brottsbalk*

SFS 1994:1219. *Lag om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna*

SFS 2003:148. *Lag om straff för terroristbrott*

SFS 1968:64. *Narkotikastrafflag*

SFS 1984:387. *Polislag*

SFS 1974:152. *Regeringsform*

SFS 1942:740. *Rättegångsbalk*

SFS 1971:69. *Skattebrottslag*